

Mondzorgcoach en mondhygiënist Mariëtte Schorfhaar probeert een moeder te interesseren voor het project.

Gezond gedrag aanleren

Schorfhaar werkt deze ochtend voor het programma 'Gezonde Peutermondjes' (zie kader, p.16). Het uiteindelijke doel van het project is om de tanden van de kinderen te controleren en ouders te begeleiden en adviseren over poetsen, voeding en mondzorg. Voor het onderzoek worden vierhonderd kinderen enkele jaren gevolgd en tweehonderd daarvan ook begeleid door een mondzorgcoach. Voor het zover is, moeten die kinderen echter eerst geworven worden. Dat is vooralsnog een hele klus. De ouders van alle kindjes van 3, 4 of 6 maanden worden benaderd, maar de respons is nog niet heel hoog. "Ouders denken vaak onterecht dat het geld kost of veel extra tijd. En ze hebben het vaak druk; het informatiepakket blijft regelmatig bij de fruitschaal liggen", merkt Schorfhaar. Dat is ook niet zo gek, vindt ze, want het is een flink pakket met veel informatie. Relatief veel ouders in deze wijk zijn bovendien laaggeletterd, of spreken niet goed Nederlands.

Terwijl dat juist de groep is die de mondzorgcoach wil bereiken, zegt onderzoekster en mondhygiënist Peggy van Spreuwel, die het project leidt. "Maar 30% van de kinderen onder 4 jaar is weleens bij een mondzorgprofessional geweest. De cariëscijfers bij kinderen zijn daarnaast hoog: van de 5-jarigen heeft 41% al cariës. Onder mensen uit een lagere sociaal-economische klasse en onder etnische minderheden ligt dit cijfer nog veel hoger. Dat is bovendien de groep die de mondzorgprofessional niet of te laat bezoekt." Grote vraag is dus: hoe kan die groep bereikt worden? Lokaal zijn er genoeg initiatieven en met 'Gewoon Gaaf' is ook een groot preventieproject opgezet. Het project 'Gezonde Peutermondjes' is net iets anders van opzet: het start al bij baby's, bij het doorbreken van eerste tanden. Daarbij is - niet voor niets - gekozen voor consultatiebureaus. "Het voordeel van consultatiebureaus is dat bijna alle ouders daarheen gaan: de bezoektrouw is 95 tot 98%", zegt Van Spreuwel. "Ouders van kinderen tussen 0 en 4 jaar staan bovendien vaak open voor adviezen. Ook worden in die leeftijdsfase veel nieuwe gewoontes of gedrag aangeleerd; het overstappen naar vast voedsel, het afleren van

Een ochtend op het consultatiebureau met de mondzorgcoach

'Moet mijn kind met twee tandjes al op controle?'

Op vijfjarige leeftijd heeft 41% van de kinderen al cariës. Biedt een mondzorgcoach de oplossing? Het NTVM keek een ochtend mee op een consultatiebureau in Utrecht en zag lieve baby's en geïnteresseerde ouders. Maar doen ze ook mee met een project?

Tekst **Anne Doeleman** Fotografie **Susanne Blanchard**

Het is een drukke boel in de wachtkamer van het consultatiebureau in de Utrechtse wijk Overvecht. Vaders en moeders zijn druk bezig baby's aan en uit te kleden, kinderen worden gemeten en gewogen, hier en daar ligt een baby aan de borst en ondertussen rennen er wat peuters rond. Het is bovendien een bonte mix van talen, culturen en achtergronden. Daartussendoor probeert mondzorgcoach en mondhygiënist Mariëtte Schorfhaar ouders en kinderen voor te lichten over mondzorg. Kordaat stapt ze op een peuter af: of hij misschien even wil helpen het knuffeldraakje te poetsen? Dat wil deze peuter wel en samen poetsen ze alsof het een lieve lust is. Tandpoetsliedje erbij en het feest is compleet. Schorfhaar: "Nu heb je wel een mooie tandenborstel verdiend, hè?" Blij pakt de peuter de tandenborstel en tandpasta aan.

nachtlessen, het starten met tandenpoetsen. Gezond gedrag aanleren is veel makkelijker dan ongezond gedrag afleren, dus daar proberen we echt op in te zetten. Er is nu nog veel onwetendheid. Ouders denken bijvoorbeeld dat je melktandjes niet hoeft te poetsen, of dat mondzorg heel duur is.”

Geen aardbeiensmaak

In Utrecht heeft mondzorgcoach Schorfhaar onlangs haar eerste interventies gedaan. Vandaag gaat ze vooral weer op zoek naar nieuwe kandidaatjes voor het onderzoek. Daarnaast is ze in de wachtkamer aan de slag met preventie en voorlichting, ook bij kinderen die niet meedoen in het onderzoek. Het volgende baby'tje wordt alweer aangesproken – “Hallo, hai, hoe is het met jou?” – om vervolgens door te gaan naar de moeder. “Heeft ze al tandjes?” Twee, antwoordt de moeder trots. “En poetsen jullie al? Hoe vaak?” Twee keer per dag, laat de moeder weten. Schorfhaar: “Super!” Na wat tips over het type tandpasta – “We adviseren tandpasta met fluoride en een mintsmaakje, in plaats van bananen- of aardbeiensmaak” – is het volgende mogelijke kandidaatje in beeld. Schorfhaar heeft de vader van dit baby'tje vorige maand ook benaderd. “Ik heb nog geen tijd gehad om alles door te lezen, want ik zit midden in een verhuizing”, zegt hij. Maar hij heeft zeker belangstelling en geeft aan het informatiepakket echt te zullen lezen.

En door gaat Schorfhaar. Naar een roodharig peuter-tje dat driftig rondrent dit keer. Met een stralende lach: “Wat een mooie tanden heb je.” En tegen de moeder: “Lukt het een beetje met tandenpoetsen?”

waarna zich heel natuurlijk een gesprek ontwikkelt. Of hij met zijn 3 jaar al naar de tandarts mag, vraagt zijn moeder zich af. En ze geeft aan dat tandenpoetsen soms best ingewikkeld is. Schorfhaar, later: “Ik zeg altijd dat poetsen bij kinderen zelfs voor ons, als mondzorgprofessionals, soms lastig is. Ik heb zelf een baby en een peuter en met mijn peuter kan tandenpoetsen echt een strijd zijn. Dat geef ik ook altijd eerlijk aan: voor ouders is dat soms geruststellend om te horen en het maakt dat ze zelf ook meer durven vertellen.”

De erg jonge moeder van het volgende baby'tje blijkt amper Nederlands en Engels te spreken. Dat betekent dat zij niet aan het onderzoek mee kan doen. Hoewel de teksten ook in het Arabisch zijn vertaald, moeten ouders de Nederlandse taal wel een beetje beheersen. Het is binnen het onderzoek niet haalbaar om steeds een tolk te regelen bij de interventies. Het gebeurt vaker dat mensen vanwege de taal niet mee kunnen doen, zegt Mariëtte. Ondertussen is baby Rayan teruggekomen van het consult met de verpleegkundige. In de wachtkamer kleedt zijn moeder Samia Ochen hem weer aan. Zij doet graag mee met het project. “Rayan is mijn eerste kind en ik heb me erg ingelezen over baby's. Je krijgt allerlei informatie over voeding, groei, de ontwikkeling van een kind, maar ik heb nog niets gelezen of gehoord over het gebit. Is het al nodig om naar de tandarts te gaan? Hij ziet me aankomen met die twee tandjes! Maar wanneer dan wel? Het lijkt me heel goed om meer te weten te komen over de ontwikkeling van het gebit en over tandenpoetsen en dergelijke.”

Voor een spelletje poetsen zijn kinderen wel te vinden.

Project Gezonde Peutermonden

'Gezonde Peutermonden' is een preventieprogramma waarbij mondzorgcoaches op consultatiebureaus de basistaak mondzorg ondersteunen. De mondzorgcoach geeft tijdens reguliere consultatiebureaubezoeken geïndividualiseerd preventief mondzorgadvies aan ouders op basis van het non-operative caries treatment and prevention (NOCTP)-principe. Momenteel wordt onderzocht of dit systeem haalbaar en effectief is. Dit onderzoek wordt uitgevoerd vanuit de Hogeschool Utrecht en ACTA, en wordt gesubsidieerd door het Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Er wordt samengewerkt met Hogeschool Inholland, STMR, SAG, GGD's en mondzorgpraktijken in de regio's Tilburg, 's-Hertogenbosch, Culemborg, Tiel, Utrecht en Amsterdam. Het project wordt mede gefinancierd en ondersteund door het Ivoren Kruis, Oral-B, de KNMT, NVM-mondhygiënist en de

NVVK. Elmex en GSK leveren producten die gebruikt worden voor (oudere) kinderen die niet met het onderzoek meedoen. Op dit moment zijn tien mondzorgcoaches – acht mondhygiënist, een preventieassistent en een tandarts – actief op evenzoveel locaties. Bij succes van de mondzorgcoach wordt een forse stijging verwacht van het aantal cariësvrije peuters (30%), een aanmerkelijke cariësreductie per kind (30%, ofwel circa 1,5 gaatje) en een significante kostenreductie.

NVVK. Elmex en GSK leveren producten die gebruikt worden voor (oudere) kinderen die niet met het onderzoek meedoen. Op dit moment zijn tien mondzorgcoaches – acht mondhygiënist, een preventieassistent en een tandarts – actief op evenzoveel locaties. Bij succes van de mondzorgcoach wordt een forse stijging verwacht van het aantal cariësvrije peuters (30%), een aanmerkelijke cariësreductie per kind (30%, ofwel circa 1,5 gaatje) en een significante kostenreductie.

Perfekte plek

Zou voorlichting over het gebit niet ook gewoon door de arts of verpleegkundige op het consultatiebureau kunnen gebeuren? “Dat hebben we ook onderzocht”, zegt onderzoekster Van Spreuwel. “Consultatiebureaus hebben de wettelijke basistaak mondzorg te leveren en medewerkers hebben een heel draaiboek over wanneer ze moeten verwijzen naar de mondzorgprofessional, wanneer ze ouders erop moeten wijzen te stoppen met spenen enzovoorts. Maar mondzorg krijgt op het consultatiebureau niet de prioriteit die het nodig heeft. Er is vaak geen tijd voor.”

De bekostiging is, zoals altijd bij dit soort vernieuwende projecten, nog wel een lastig punt. Het onderzoek gebeurt vanuit de Hogeschool Utrecht en is mede mogelijk door twee subsidies. Bovendien worden de mondzorgcoaches voor de helft uit ondersteunende mondzorgpraktijken betaald. Hoe dat eventueel in de toekomst zou moeten, mocht de mondzorgcoach een vast onderdeel worden van het werkveld, moet nog worden onderzocht.

Schorfhaar hoopt in ieder geval dat het project blijvend is. “Het consultatiebureau is de perfecte plek voor preventie. Ouders moeten er toch heen. Het is daarnaast een kindvriendelijke en ook een fijne plek voor mensen die bang zijn voor de tandarts of mondhygiënist.” Zelf zou ze in elk geval wel willen blijven werken als mondzorgcoach. “Ik vind kinderen heel leuk. Ik heb ook in een praktijk in Overvecht gewerkt en zag daar veel erg slechte kindergebittjes. Hopelijk kan de mondzorgcoach veel ellende voorkomen. En het is toch fantastisch als je als mondhygiënist, net als een arts of verpleegkundige, ook op het consultatiebureau kunt werken?” ■

Volgens SCEM
'Preventieproject van
het jaar 2018'